

„...ludzie pełnosprawni nie pamiętają o tym, że obywatelami tej ziemi są również osoby niepełnosprawne i że naszą cywilizację trzeba tworzyć w taki sposób, by wszyscy mogli z niej korzystać i w niej uczestniczyć”.

T. Witkowski

„Zrozumieć problemy osób niepełnosprawnych”

Druhno i Druhu!

Czy nigdy nie marzyłeś o wyprawie w nieznane, o odkrywaniu tajemnic, o poszukiwaniu skarbów, o bezkresnych morzach i oceanach?

Myślmy, że nadeszła chwila, w której te marzenia mogą się spełnić.

Trzymasz w ręku materiał, który pomoże Ci je zrealizować. Zaprowadzi Cię w świat wspaniałej harcerskiej przygody, cudownych przeżyć, fascynujących ludzi.

Spytasz, gdzie to jest? Gdzie jest świat, którego masz być odkrywcą... Jest tuż obok Ciebie – w sąsiednim mieszkaniu, w drugim domu, na Twojej ulicy, w Twojej miejscowości?

Myślisz, że to niemożliwe?! Nieznany Świat to tym razem świat ludzi niepełnosprawnych, którzy są wśród nas.

Podróż, w którą z nami wyruszysz, pozwoli Ci wzbogacić wiedzę i nauczy Cię, że „człowiek jest tyle wart, ile z siebie może dać innym”.

PRZYGOTOWANIE DO WYPRAWY

Każdy podróżnik-odkrywca przed wyruszeniem w drogę musi poczynić staranne przygotowania. I tak:

1. Musi znać cel wyprawy.
2. Musi zdobyć wszechstronną wiedzę, bez której osiągnięcie zamierzonego celu jest niemożliwe.
3. Musi zgromadzić odpowiednie środki, które będą pomocne w pokonywaniu drogi do celu.
4. Musi starannie zaplanować drogę i dążyć do celu.

Cel wyprawy już znasz – jest nim odkrywanie świata ludzi niepełnosprawnych. Poznanie go, zrozumienie i umiejętne „poruszanie się” w nim.

Odpowiednie środki – to Twoja pomysłowość, fantazja, to formy i metody pracy, którymi będziesz się posługiwał, to wreszcie – Twój sojusznicy: ludzie, którzy znają ten świat, poradzą, pomogą...

Wiedzę – znajdziesz w tym zeszycie. Bez tych podstawowych informacji nie mógłbyś swobodnie poruszać się po Nieznanym Świecie i nie rozumiałbyś ludzi, których spotkasz na swojej drodze...

Jak zaplanować drogę i dążyć do celu – pomoże Ci Dziennik Podróży. Tam zapisuj wszystko, co wydarzy się w czasie wędrówki po Nieznanym Świecie. Opisz ciekawe zbiórki, spotkania, relacje z imprez i przedsięwzięć programowych – krótko mówiąc: wszystko, co będzie godne uwagi.

NIEZNANY ŚWIAT

Rozdział, w którym znajdziesz opowieść o świecie ludzi niepełnosprawnych, gawędę, która wprowadzi Cię w Nieznany Świat.

Czy pamiętasz, ile osób w Twojej szkole wydawało Ci się ideałami – wychodziło im wszystko, czego się tknęli? Prymus klasowy – najlepszy chłopak lub dziewczyna, doskonały w sporcie, przywódca szkolnych gier i zabaw... Jak się przy nim czułeś? Wielu z nas zazdrościło, mówiliśmy: „To nie jest w porządku, – dlaczego ja mogę być dobry tylko w jednej dziedzinie?” Z czasem odkryliście rzeczy, które Was fascynowały, pracowaliście ciężko i odnosiliście sukcesy. Teraz Twoje życie jest uporządkowane, masz czas i energię, by pracować dla innych, a jest to wspaniałe zajęcie!

Bardzo niewielu ludzi niepełnosprawnych dochodzi do podobnych wniosków. Życie dla nich to ciągła walka i współzawodnictwo. Bycie najlepszym w jakiejś dziedzinie jest dla niepełnosprawnego niezwykle trudnym doświadczeniem.

Możemy zaoferować im nie tylko zabawę, przyjaźń i ekscytujące przeżycia, ale dać im szansę na odniesienie sukcesu. Przecież każdy może wygrywać. Nasze metody osiągnięcia tego celu muszą być dostosowane do konkretnej osoby, dla niej stworzone. Najważniejszą dla niej rzeczą powinno być robienie wszystkiego, co robi, jak najlepiej potrafi – wtedy wygra. A teraz spróbuj wyobrazić sobie, jak czuje się osoba, która wygrywa!

...Wojtek jest chłopcem niewidomym. Nie jest moim uczniem ani wychowankiem, nie należy też do mojej drużyny harcerskiej, ale czasem odnoszę wrażenie, że Nieprzetarty Szlak nie mógłby bez niego istnieć.

Spotykamy się od siedmiu lat na letnim obozie harcerskim dla drużyn NS, czasem na zlotach czy innych harcerskich imprezach.

Wojtek jest niewidomy od urodzenia i choć ktoś mógłby powiedzieć: „Jakie to nieszczęśliwe dziecko!” Tymczasem jest on zawsze uśmiechnięty, pogodny, z ogromnym poczuciem humoru, chętny do zabaw, podejmujący każdy harcerski trud. Wojtek po prostu jest szczęśliwy! Wojtek nigdy się nie skarży, nie płacze, nie narzeka. Zawsze ma dla wszystkich dobre słowo, żart, dobrą radę. Dzięki swej osobowości i ogromnej wrażliwości jest przez wszystkich lubiany, otacza go zawsze krąg przyjaciół. Nie ma obozu bez Wojtka, nie ma festiwalu piosenki bez Wojtka, nie ma ogniska, warty czy służby – bez Wojtka!

Kiedyś jeden z harcerzy zapytał:

- Po co ci, Wojtku świecąca latarka na wartę?
- A tobie?
- Żebym widział!
- A mnie, żebym był widziany! – odpowiedział rozbawiony.

Innym razem, kiedy bawiliśmy się w „chomiki”, Wojtek zażądał, aby i jemu zawieszono oczy chustą!

- Po co ci, przecież ty i tak nie widzisz!
- Będę podglądał! – śmieje się...

I co to będzie, kiedy Wojtek wyrośnie, skończy szkołę i odejdzie z drużyny? Odpowiedź jest prosta – wokół nas jest wielu Wojtków, Jacków czy Maćków, którzy są weseli, pogodni i uśmiechnięci i nie chcą być uważani za nieszczęśliwych.

Czy masz jeszcze wątpliwości? Spróbuj odpowiedzieć na kilka prostych pytań:

- Czy niepełnosprawność powinna być powodem izolacji lub odrzucenia?
- Czy nie powinno działać się w celu umożliwienia niepełnosprawnym godnego życia?
- Czy ograniczenia wynikające z charakteru niepełnosprawności nie są wystarczająco dotkliwe dla osoby poszkodowanej, żeby dodawać do tego jeszcze uprzedzenia, niechęć, niewiedzę? Czy zmiana postaw wobec niepełnosprawnych nie leży w interesie nas wszystkich?!

Teraz widzisz już, gdzie możesz zrealizować swoje marzenia o wyprawie w nieznane i o wielkiej przygodzie!

Związek Harcerstwa Polskiego od wielu lat zajmuje się problemem dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, prowadząc działalność w drużynach i gromadach Nieprzetartego Szlaku, a także w różnorodnych środowiskach integracyjnych. Tam mają oni możliwość przeżywania harcerstwa w gronie rówieśników.

Uczestnicząc wraz ze swoją drużyną, gromadą czy środowiskiem w programie „Odkrywcy Nieznanego Świata” będziesz tworzył nowy, lepszy świat – gdzie idea integracji nie jest tylko sloganem, ale rzeczywistością! Stajesz u progu wielkiej harcerskiej przygody – odkrycia nieznanego świata, w którym jest jeszcze tak wiele do zrobienia, w którym zaznasz radości pełnienia harcerskiej służby, w której jest miejsce dla Ciebie!

Ruszaj, Druhno i Druhu!
Nieznany Świat czeka!

MUSISZ WIEDZIEĆ!

Rozdział, w którym znajdziesz podstawowe informacje na temat dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, poznasz nieznane słownictwo, zrozumiesz nowe pojęcia, poznasz charakterystykę psychofizyczną dziecka niepełnosprawnego. Rozdział ten ułatwi Ci posługiwanie się językiem ludzi z Nieznanego Świata.

Niepełnosprawność, słowo, z którym bardzo często będziesz się spotykał w czasie wędrówki po Nieznanym Świecie, oznacza ograniczenie możliwości wykonywania przez dziecko określonych czynności i zadań. Gdy spotkasz kogoś, kto jeździ na wózku inwalidzkim, widzisz człowieka niewidomego z białą laską, poznasz dzieci, które nie potrafią zapamiętać tabliczki mnożenia – to osoby niepełnosprawne.

Każdy człowiek, również niepełnosprawny, odczuwa potrzebę uczestniczenia w życiu społecznym. Jednym z warunków prawidłowego rozwoju młodego człowieka jest jego przebywanie wśród rówieśników. Aby umożliwić ludziom niepełnosprawnym normalne funkcjonowanie w społeczeństwie, podejmowane są różnorodne działania. W naszej podróży spotkamy się z pojęciem **rehabilitacja**. Słowem tym będziemy określać wszystkie działania (różnorodne zabiegi medyczne, ćwiczenia usprawniające i korekcyjne, zajęcia terapeutyczne, specjalne metody nauczania i wychowania, oraz wiele innych oddziaływań), których celem będzie przywracanie utraconej przez dzieci i młodzież sprawności. Także Ty, prowadząc zajęcia w przyszłej drużynie – gromadzie integracyjnej, będziesz prowadził rehabilitację swoich niepełnosprawnych harcerzy. Jeżeli wśród Twoich niepełnosprawnych harcerzy znajdują się niepełnosprawni umysłowo, prowadząc z nimi w czasie zbiórki zajęcia o charakterze edukacyjno-wychowawczym, będziesz miał do czynienia z **rewalidacją**, tj. procesem ogólnego usprawniania osób upośledzonych umysłowo.

Rodzajem swoistej rehabilitacji prowadzonej wśród dzieci i młodzieży niedostosowanej społecznie (charakterystykę tej grupy znajdziesz w dalszej części rozdziału) jest **resocjalizacja**. Jest to ogół różnorodnych działań mających na celu zmianę niewłaściwych postaw społecznych dzieci i młodzieży.

Przez **integrację** osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem powinniśmy rozumieć ogół różnorodnych działań mających na celu danie im możliwości pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

W czasie podróży ku Nieznanemu Światu możesz spotkać jeszcze wiele nie znanych Ci pojęć, określeń czy wyrażeń. Proś o ich wyjaśnienie ludzi, którzy będą Ci pomagać, lub szukaj ich w literaturze fachowej (patrz bibliografia zawarta w *Warsztaciku drużynowego*).

Osoba niepełnosprawna nie musi być kaleką, zależy to wyłącznie od środków, jakimi dysponuje, oraz od stosunku do własnych niedomagań.

CHARAKTERYSTYKA GRUP UPOŚLEDZEŃ

Dzieci upośledzone umysłowo

„Myślę, że muszę być bardziej wytrwały niż inni ludzie”.

„Chcę żyć tam, gdzie są ludzie, którzy będą mi pomagać”.

„Potrzebuję przyjaciół, którzy dodaliby mi otuchy”.

Upośledzonych umysłowo cechuje ograniczenie w myśleniu abstrakcyjnym, obniżenie ciekawości, dociekliwości i zdolności koncentrowania uwagi na jednym przedmiocie przez dłuższy czas, co utrudnia realizację dłuższych czasowo zadań i osiągnięcie sukcesów. Przeżywają oni wiele przykrości z powodu niewłaściwych postaw wobec nich, drażnią ich ci, którzy okazują im litość. Przy stworzeniu im sprzyjających warunków mogą być dobrymi kolegami i wspaniałymi towarzyszami zabaw.

Dzieci i młodzież niedostosowana społecznie

„Potrzebuję więcej miłości”.

„Marzę o tym, jakby to mogło być inaczej”.

Określenie to dotyczy dzieci i młodzieży, które ze względu na zaburzenia zachowania mają trudności w dostosowaniu się do przyjętych norm i wymagań społecznych. Są to dzieci moralnie zagrożone, trudne i takie, które popełniły już czyny przestępcze. Głównym celem w pracy z tymi dziećmi jest zmiana ich dotychczasowych postaw, a trudnością w realizacji tego celu jest fakt, że reakcje tych dzieci na bodźce są skomplikowane i nie można ich przewidzieć. Najważniejszą zasadą w postępowaniu z niedostosowanymi społecznie jest ich pełna akceptacja.

Dzieci głuche i niedosłyszące

„Błogosławione ręce, które mówią
błogosławione ręce, które słyszą
ręce pracujące na chleb
przerwały krąg milczenia ciszy
wzniosły się wysoko
ponad ludzki śmiech
dały sens życiu głuchych...”

/Barbara Choynowska-Janaszek/

Dziecko głuche na skutek uszkodzenia słuchu ma trudności z nawiązaniem kontaktu z otaczającym je światem. Przewyższa innych pod względem odbierania wrażeń wzrokowych. Spostrzegawczość tych dzieci jest często zadziwiająca, a zdolności obserwacyjne duże. Trudności językowe przeszkadzają tym dzieciom w rozumieniu wyjaśnień słownych dotyczących emocji i uczuć innych ludzi. Wiemy jednak na pewno, że głuchota nie pozbawia radości życia, nie zabiera poczucia sensu bycia w świecie. Dzieci głuche chętnie się bawią, lubią sport, są towarzyskie, mimo że nie posługują się mową, potrafią i chcą nawiązywać kontakty z nami. Uczą nas swojej mowy, a bycie z nimi jest najszerszą formą poznania ich świata, świata, który, mimo że pozbawiony dźwięków, nie jest światem ciszy.

Dzieci niewidome i niedowidzące

„Myśl, że muszę być bardziej wytrwały niż inni ludzie”.
„Nie lubię być uzależniony od innych w wykonywaniu zajęć”.
„Potrzebne mi są zajęcia odpowiadające moim możliwościom”.
„Nie lubię litości okazywanej przez innych ludzi”.
„Chcę żyć tam, gdzie są ludzie, którzy będą mi pomagać”.
„Myślę, że inni wiedzą zbyt mało o tym, co czuje się będąc niepełnosprawnym”.

Dzieci niewidome stanowią bardzo zróżnicowaną grupę pod względem utraty wzroku. Są wśród nich te, które nie odbierają żadnych wrażeń i nie mają poczucia światła, i te, które posługiwały się kiedyś wzrokiem i zachowały w pamięci pewne obrazy. Są dzieci z resztkami wzroku, odbierające kontury lub zarysy przedmiotów czy promienie światła oraz niedowidzący mogący posługiwać się wzrokiem przy zastosowaniu szkieł korekcyjnych. Wszyscy wyżej wymienieni odczuwają wiele braków i trudności, mają wiele ograniczeń, a poruszanie się w przestrzeni powoduje poczucie zagrożenia. Dziecko niewidome aktywnie poznaje rzeczywistość za pomocą dotyku, węchu, smaku, wykształca zmysł przeszkód przez odczucie drgań powietrza, temperatury, akustyki przedmiotów. Duże znaczenie w przybliżaniu świata ma stosowanie alfabetu wynalezionej przez Ludwika Braille’a. Dzieci te chętnie nawiązują kontakty, rozpoznają osoby po głosie, zapachu. Potrafią wspaniale identyfikować i analizować bodźce słuchowe, lubią śpiewać, bawić się i tańczyć. Każdy kontakt z nową osobą jest dla nich wielką radością.

Dzieci przewlekle chore

/np. choroby układu oddechowego i płuc, cukrzyca, nowotwory, nerwice, choroby psychiczne/

„Wydaje mi się, że nie jestem taki sam jak inni ludzie”.
„Myślę, że muszę być bardziej wytrwały”.
„Być normalnym i zachowywać się tak, jakby choroba nie istniała oraz nie okazywać swoich kłopotów innym”.

Dziecko przewlekle chore to dziecko, które lata spędziło w łóżku, z tęsknotą za domem i rodzicami, w długotrwałej i często całkowitej izolacji. Przeniesione w obce, nieznane środowisko odbiera je jako wrogie, przynoszące cierpienie. Odcięcie od świata, od wrażeń rozwijających umysł i serce często powoduje rozwijanie się poczucia krzywdy. W ślad za tym mogą iść zakłócenia zdolności uczenia się, słaba koncentracja uwagi. Ale przecież dziecko przewlekle chore to dziecko o normalnym rozwoju umysłowym i wystarczy, gdy okażemy mu trochę zainteresowania, skierujemy jego uwagę na ciekawą czynność /np. majsterkowanie,

techniki plastycznie/. Przyniesiemy z sobą radość i uśmiech, a wtedy zyskamy oddanego przyjaciela i zobaczymy postępujący rozwój dziecka, a często również poprawę jego zdrowia.

„Dajcie dzieciom słońce, żeby lez nie było, dajcie dzieciom słońce, dajcie dzieciom miłość...”

NIEPRZETARTY SZLAK

Rozdział, w którym dowiesz się o pracy drużyn harcerskich złożonych z dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, poznasz ich historię i dzień dzisiejszy.

...oderwane od domu rodzinnego, zagubione wśród obcych ludzi, poddane rygorom różnorodnych regulaminów, często niezdolne do samodzielności lub, przeciwnie, przyzwyczajone do nieskrępowanej swobody, nieraz skazane na uciążliwe, bolesne zabiegi lecznicze, nieufne wobec otoczenia, niepewne o swoją przyszłość, zawsze są spragnione przyjaznej pomocy, uśmiechu, radosnej zabawy, poczucia wiary w siebie, oparcia w gromadzie.

Na te potrzeby odpowiedział Związek Harcerstwa Polskiego poprzez działalność drużyn Nieprzetartego Szlaku. Zaspokojenie różnorodnych potrzeb dziecka niepełnosprawnego stanowi ideę ruchu.

GAWĘDA HISTORYCZNA

Możesz ją wykorzystać w czasie dowolnej zbiórki dotyczącej programu Odkrywcy Nieznanego Świata

Odmówiono rejestracji drużyny ze względu na jej skład osobowy!

To niemożliwe – stwierdzenie – a jednak. Ten „skład osobowy” to łobuzy, andrusy, lwowskie batiary i ich drużynowy Andrzej Małkowski. Jest rok 1912. Odsunięty od pracy w naczelnictwie skautowym Andrzej Małkowski zakłada we Lwowie pierwszą polską drużynę dla dzieci dziś określanych mianem niedostosowanych społecznie. To był początek, a co dalej? Już w 1920 roku w Instytucie Głuchoniemych i Ociemniałych w Warszawie są zorganizowane drużyny głuchoniemych dziewcząt i chłopców oraz zastęp ociemniałych chłopców. 13 kwietnia 1920 roku Naczelnictwo ZHP w Warszawie otrzymało prośbę o rejestrację tych drużyn. Zostały one zarejestrowane i przyjęte do ZHP. W 1938 roku powstaje przy Głównej Kwaterze Harcerzy Referat Drużyn Specjalnych, prowadzi go hm. Janina Baranowska. Natomiast Główna Kwatera Harcerek 1 1932 r. otwiera Szkołę Instruktoerek w Buczu. Powstają placówki o charakterze leczniczo-wychowawczym, w których praca z dziećmi jest prowadzona metodą harcerską. Szkołą Instruktoerek na Buczu kieruje hm. Józefina Łapińska. W 1938 r. tu właśnie odbywa się zjazd dyrektorów, lekarzy i kierowników wychowania z sanatoriów dziecięcych. Celem tego spotkania jest próba wprowadzenia metody harcerskiej do pracy wychowawczej w placówkach leczniczych i sanatoriach dziecięcych. Można sobie tylko wyobrazić, jakie efekty przyniosłoby wprowadzenie pracy harcerskiej do tych placówek. Na to jednak trzeba było czekać długo – bardzo długo.

Nadciągały nad Polskę czarne chmury II wojny światowej. Zaczęła się niezwykła harcerska służba – Szare Szeregi. Szare Szeregi to nie tylko walka z najeźdźcą czy mały sabotaż, lecz również służba dziecku – temu najbiedniejszemu, osamotnionemu, choremu.

Po zakończeniu wojny coraz więcej dzieci kalekich, niewidzących, głuchych czy chorych ubiera harcerski mundur, by wraz z drużyną przeżywać harcerską przygodę. Aż nadszedł luty 1958 roku. W Rabce była wtedy mroźna i śnieżna zima. W Domu Wycieczkowym „Turbacz”

rozpoczął się kurs instruktorów – wychowawców z placówek leczniczych dla dzieci. Kurs, który dał początek wieloletniego, systematycznego kształcenia kadry harcerskiej dla drużyn w placówkach specjalnych. Komendantką tego pierwszego kursu została hm. Maria Łyczko. Któregoś dnia kurs otrzymał zadanie: zdobyć szczyt Luboń. Nie było to proste. Któregoś dnia kurs otrzymał zadanie: zdobyć szczyt Luboń. Nie było to proste. Zbocze góry pokryte było grubą warstwą śniegu. A tu trzeba jeszcze nieść pełny ekwipunek biwakowy i ciężkie telefony polowe. Szczyt jednak został zdobyty! Po powrocie biel śniegu skojarzyła się kursantom z bielą łóżek szpitalnych, fartuchów pielęgniarskich i lekarskich, a górską wspinaczką z trudną harcerską pracą. Ktoś stwierdził, że szli nieprzetartym szlakiem. I co było właśnie to! Nazwa drużyny kursowej „Nieprzetarty Szlak” wkrótce stała się nazwą ruchu, nazwą drużyn harcerskich pracujących z dziećmi w różnego typu zakładach specjalnych. Tak właśnie w Rabce, miasteczku dzieci, rozpoczęła się regularna trwająca do dziś służba harcerska na rzecz dzieci pokrzywdzonych przez los. Dziś każdy instruktor wie, że jest dzieciom potrzebny i może przez swą szarą, codzienną pracę nieść tym dzieciom słońce. To słońce jest naszym znakiem. Niech świeci dla tych wszystkich, którzy go potrzebują!

WARSZTACIK DRUŻYNOWEGO

Rozdział, zawierający materiały źródłowe (tytuły książek, filmów, prasy specjalistycznej itp.), które możesz wykorzystać na kolejnych zbiórkach. Zaspokoją one Twoją ciekawość i rozszerzą wiedzę. Znajdziesz tu także pomysły na „zupełnie inną zbiórkę”.

Formy pracy najczęściej stosowane na zbiórkach drużyn i gromad Nieprzetartego Szlaku (w niektórych grupach upośledzeń).

Dobór właściwych form pracy w drużynach Nieprzetartego Szlaku jest bardzo ważny, gdyż odpowiednie zajęcia uzupełniają proces rehabilitacji. W zależności od rodzaju upośledzenia preferuje się pewne ich rodzaje i tak np. gry i zabawy są świetnym sposobem „walki” z niepełnosprawnością, podobnie jak piosenki i płaśy (pola zaciemnione).

Białe pola ukazują formy pracy, które są trudne do realizacji (co nie znaczy, że niemożliwe!) ze względu na rodzaj upośledzenia naszych harcerzy. Przeprowadzenie ich wymaga starannego przemyślenia, specjalnego przygotowania i dodatkowej pomocy.

Formy pracy w drużynie harcerskiej

	upośledzone umysłowo	głuche i niedosłyszące	niewidome i niedowidzące	przewlekłe chore	nadpobudliwe
zwiad	X		X	X	
biwak – wycieczka	X	X	X	X	X
gra terenowa	X	X			X
bieg harcerski	X	X		X	
gry sportowe	X	X	X		
olimpiada	X	X			X
konkurs		X	X	X	X
gry i zabawy	X	X	X	X	X
teatr- inscenizacja		X		X	X
wystawa		X		X	X
piosenki i płaśy	X	X	X	X	X

gawęda	X		X	X	X
zwyczaje i obrzędy	X	X	X	X	X
ognisko	X	X	X	X	X
zabawa tematyczna	X		X	X	X
majsterkowanie	X	X		X	X
zajęcia plastyczne	X	X		X	X
służby i dyżury	X	X	X	X	X
prace zarobkowe	X	X		X	X

Formy pracy w gromadzie zuchowej

	upośledzeni umysłowo	głuche i niedosłyszące	niewidome i niedowidzące	przewlekłe chore	nadpobudliwe
gawęda	X		X	X	X
gry i ćwiczenia	X	X	X	X	X
majsterka	X	X		X	X
piosenki i płaśy	X	X	X	X	X
teatr zuchowy		X		X	X
zuchowe znaki, zwyczaje, obrzędy i tajemnice	X	X	X	X	X
zabawa tematyczna	X		X	X	X
pożyteczne prace	X	X	X	X	X
zwiad	X		X	X	

ZUPEŁNIE „INNA” ZBIÓRKA”

Zbiórki te przybliżą Twoim harcerzom – zuchom problem, z jakim borykają się dzieci głuche i niewidome, tzn. trudności w odbieraniu bodźców świata zewnętrznego, poznawaniu go i w komunikowaniu się.

Temat zbiórki: dowolny – zrealizowany bez użycia słów

Cel zbiórki:

- ukazanie trudności w komunikowaniu się bez użycia słów
- rozwijanie zdolności aktorskich i wyobraźni

Realizując zadania wynikające z pracy Twojej drużyny, spróbuj jedną ze zbiórek przeprowadzić „na migi”, tzn. tak, aby żaden z harcerzy czy zuchów nie używał mowy. Zbiórka taka pozwoli Wam poznać odczucia ludzi niesłyszących. Posługujcie się językiem migowym, gestów czy też pismem. W przygotowaniu takiej zbiórki pomocny będzie alfabet migowy zawarty w tym pakiecie. Zbiórkę taką warto poprzedzić przygotowaniami w zastępach, przydzielając im odpowiednie zadania.

Temat zbiórki: dowolny – realizowany „bez światła”

Cel zbiórki:

- nauka odbierania bodźców świata zewnętrznego bez użycia wzroku
- ukazanie trudności, z jakimi borykają się ludzie niewidomi

Kolejną propozycją jest zbiórka, mogąca się odbyć w harcówce lub innym pomieszczeniu, podczas której zgaśnie światło. Zbiórka ta powinna wynikać z Waszego planu pracy. Światło powinno zgasnąć w trakcie zbiórki, aby harcerze lub zuchy zapamiętały ustawienie mebli, miejsca swoich kolegów itp. Do tej propozycji można wykorzystać szaliki lub chusty, zawiązując wszystkim oczy.

W ten sposób przybliżycie się do świata ludzi niewidomych.

Bibliografia:

„Pedagogika rewalidacyjna” pod redakcją A. Hulka. Jest to podstawowa pozycja omawiająca problematykę wszystkich rodzajów niepełnosprawności.

„Przebudzenie naszego syna” Barry Neil Kaufman, tłum. A. Strzłowska, Warszawa 1994

„Byłam dzieckiem autystycznym” Temple Grandin, Margaret M. Skariano, tłum. E. Zachara, Wrocław 1995

„Gdybym mógł z wami rozmawiać...” Dietmar Zoller, tłum. M. Szydłowska, Warszawa 1994

Wymienione wyżej pozycje czyta się z zapartym tchem. Pozwalają one zrozumieć, zaakceptować i nauczyć się nawiązywania kontaktu z osobami, u których rozpoznano głębokie zaburzenia zarówno sfery emocjonalno-społecznej, jak i intelektualnej. Są bardzo praktycznym poradnikiem i fascynującą lekturą. Pozwalają nam – sprawnym – spojrzeć inaczej (czyli bez lęku, wstydu, poczucia niewidzialnych barier) na niepełnosprawność (w tym także umysłową) i na to, co nazywamy zaburzeniami zachowania. Książki te pozwalają poznać, co czuje osoba dotknięta niepełnosprawnością.

„Widzieć inaczej” Jolanta Styczyńska, Warszawa 1994 r. Zbiór dwunastu plansz, które można wykorzystać w zabawie i nauce każdego dziecka, ale przede wszystkim dziecka słabowidzącego lub niewidomego, które nie potrafią jeszcze posługiwać się alfabetem Braille’a.

„Porozmawiajmy” Magdalena Grycman, Bydgoszcz 1994 r. W pozycji tej znajdziecie kilka metod bezsłownego porozumiewania się z dziećmi niemówiącymi, a także propozycje prostych zabaw integracyjnych dzieci mówiących z niepełnosprawnymi niemówiącymi.

Czasopisma:

Zawierające artykuły popularnonaukowe o problemach niepełnosprawnych

„Tu jesteśmy” Magazyn Środowiska Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo (Warszawa, Al. Niepodległości 159/53, tel. 490765). W magazynie znajduje się wiele artykułów o różnych rodzajach niepełnosprawności, a w szczególności o upośledzonych umysłowo. Znajdziesz tu spostrzeżenia rodziców, dużo na temat metod pracy z dziećmi niepełnosprawnymi.

„Tematy” Pismo pracowników socjalnych, terapeutów, personelu opiekuńczego (30-133 Kraków, ul. Juliusza Lea 114, tel. 372133 w. 251). Znajdziecie tu bardzo dużo artykułów na temat niepełnosprawności dzieci i dorosłych. Przedstawione są wyniki badań, metody leczenia, rehabilitacji i opieki nad niepełnosprawnymi stosowane w Polsce i na świecie.

Czytając to pismo, można uzyskać wiele cennych informacji przydatnych w życiu każdego człowieka.

„Świat cizy” Wydawca: Zarząd Główny Polskiego Związku Głuchych, Warszawa. Pismo zawiera różnorodne informacje z życia, pracy, rehabilitacji dzieci i dorosłych z zaburzeniami słuchu. Prezentuje istniejące w Polsce i na świecie placówki zajmujące się pracą z niepełnosprawnymi narządami słuchu.

Filmy i programy telewizyjne

Dotyczące problematyki niepełnosprawnych, które warto zobaczyć i wykorzystać w pracy z dziećmi niepełnosprawnymi.

„**Tacy sami – w świecie cizy**” 2 program TVP, sobota rano. Program zawiera felietony filmowe o problemach niepełnosprawnych, relacje z imprez dla niepełnosprawnych.

„**Blok dla niesłyszących**” I program TVP, niedziela rano, Wiadomości i film fabularny tłumaczony na język migowy.

„**Taki sam świat**” Warszawski Ośrodek Telewizyjny, sobota rano. Blok felietonów filmowych zawierających relacje z placówek dla osób niepełnosprawnych, przedsięwzięć programowych. Prezentowane są tu również formy i metody pracy z osobami niepełnosprawnymi.